Ч. 209. Чернівцї, субота 20. вересня (2. жовтня) 1897 року. Рочник XIII.

ЧАСОПИСЬ для руских родин. Виходить щодня кромі днїв по недїлях і сьвятах.

БУКОВИНА

Редакция і адмінїстрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. Передплата 10 зр.

Сестри служебницї.

З початку сего року ми друкували оповіданє „Сестра Юлїя,“ котре познакомило наших читателїв з житєм сестер служебниць і з їх захоронками. Про ті захоронки була в нас окрема статя в числї 32-ім „Буковини“ і там ми вказали на хосен інституциї сестер служебниць. Всїм сподобало ся і згаданє оповіданє, навчаюче любови ближнього, і наша оборона захоронок, лише не сподобало ся се тупоумним редакторам Бук. Відомостий і Православної Буковини. Они добачили в тім єзуїтску пропаґанду, латинїзацию і т. д. Православная Буковина писала тодї (в числї 4-ім): „Коли „Буковина“ поміщає статї з унїятско-латинїзацийними тенденциями, принимає єзуїтска аґітация все більше конкретні форми. — — Відкликуєм ся до тих всч. отцїв духовних, котрі до тепер ще не пізнали ся на фарбованих україньско-новоерских лисах, єсли їм православна віра на серци, нехай обдумають совістно латинїзацийну-унїятску дїяльність буковиньских новоеристів і їх орґану „Буковини“ і тодї певно побачуть, що правда за нами“...

*

Ми нїколи не мали нїчо против того, аби всї наші вороги і ті, що на нас ще не пізнали ся, совістно обдумали нашу „латинїзацийно-унїятску“ дїяльність, ми ждемо на се совістне обдуманє вже довгі лїта, але в тім цїла біда, що на Буковинї, де віру православну спасають К. Козаркевичі і Крушиньскі, Герпки і Мошки, ми справедливої оцїнки нашої дїяльности не діждемо ся мабуть нїколи. Найгуманнїйшу річ, в оборонї котрої ми станемо, наші загорілі а темні вороги будуть уважати нападом на православіє, ширенєм латинїзациї і т. п. Ту нарід по селах що дня і на кождім кроцї дає докази своїх грубих обичаїв, своєї неспосібности до житя, своєї некультурности; ту православна єрархія церковна веде свою високу полїтику на шкоду самої церкви, — а ту, замісць згодити ся хоч на один спосіб морального піддвигненя народу, вічно говорить ся о латинїзациї, польонїзациї при помочи нашій — і о тим подібних видумках.

*

Гадав би хто, що унїяти що не видумають, все лиш має на цїли знищенє православія, а тимчасом в Росиї, де певно дбають о православіє лїпше, як дбає черновецка консистория, подібні інституциї, як унїятскі сестри служебницї, нїкому не страшні, їх ще хвалять і підпирають. Бо от що читаємо в „Новім Времени“ з 27-го вересня сего року:

„О симпатичній дїяльности одного з сїльских сьвящеників петербургскої ґубернії (Покровский цвинтар близько Старої Ладоґи), працюючого для своєї пастви, розказує *Недїля*. Сьвященик сей, виходячи із того становиска, що селяньский побут дасть ся поправити лише женщиною, оснував у себе школу осібного типу. Він думає, що поруч низших народних шкіл, треба закладати і висші школи такі, де сїльска дївчина могла би навчити ся всего, що їй потрібно знати, як будучій матери родини і господинї. Такою школою, що має велике всенародне значінє, може бути в кождім повітї братство сестер милосердя, для котрого низші школи були би школами приготовляючими. Братством ми розуміємо виховуючий заклад, в котрім попри гіґієнїчні цїли дбали би і о практичні цїли в тім знаню, що відносить ся до господарства. Уладженє житя, обраховане на розвій і скріпленє релїґійно-моральних чувств, спільне житє з труженицями великого божого дїла, близкість терплячих, твердий і незмінний порядок у способі житя — виховують сїльску дївчину морально. Така дївчина, вийшовша замуж, потрафить ублагородняючим способом впливати на свого чоловіка і певно буде мати велике значінє у своїх дїтий.

„Ідеї о. Константина найшли собі ґрунт серед населеня, в земстві і в адмінїстрациї. „Червоний Хрест“ також прийшов у поміч новій інституциї, котра тепер містить ся в гарнім камінним домі, що має шпиталь з шістьма ліжками для практики дївчат, бажаючих стати ся сїльскими сестрами милосердя. Перші дївчата вчили ся при земскім повітовім шпитали, а декотрих посилали в Петербург.

„Наскілько сестри-милосердя-селянки показали ся спосібними сповняти свій обовязок, може посьвідчити новоладожске земство, котре заохочує їх до дальших трудів і платнею і нагородами. Кромі того ті дївчата, маючи довірє до лїкарскої науки, внесли здорові погляди в свою родину і захитали віру у знахорів і знахарок. Они енерґічно і з успіхом усунули нечистоту з хати, нечистоту в одежі і страві. Показало ся то особливо підчас їх роботи в заражених місцевостях.

Тепер люди на них і складки складають.“

І ту „Новое Время“ подає адресу, куди посилати гроші для тих сестер милосердя, коли хто хоче їм помогти.

*

Контрамас.

Ви знаєте, що се контрамас? Ледви чи найдете се слово в якім нашім або чужім словари, бо хоч оно наше, а проте чуже, а хоч оно чуже, то проте наше. Не стану я розбирати етимольоґічну будову сего слова та роздумувати над тим, які чудні, просто клясичні форми приймають чужі слова в устах наших селян, а радше розкажу вам, як я дізнав ся, що оно значить.

Відомо всїм, що Господь нерідко дуже милує смиренних рабів Божих, руских сьвящеників, та обдаровує їх тим, що їм вінчаючий їх сьвященнослужитель у своїх молитвах бажає, т. є. численною родиною. Так і в мене родина не маленька, а з причини єї і клопоти мої не маленькі. Запомоги нї в липни на жнива, нї в серпни на виеквіпованє дїтий до школи не дають; впрочім нїхто в тім часї о ню не подає ся; а она так би менї в той час здала ся! Годї! до того треба би прихилити собі велику ласку пана старости, а се не кождий потрафить, а подай ся о запомогу через нашу консисторию, то пиши на Бердичів. Тимчасом син ґімназию скінчить і дочка замуж вийде, а запомоги як нема — так нема!

В мене так є, що маю конечно половину своєї родини віддати у школи: се-б то чотири сини і одну дочку — до повітового міста Х. Ви зараз подумаєте, що може до Холоєва, бо і се є місто, і то столичне, холоївского деканату, але там не знати чи вже заложили триклясову школу, а моїм дїтям ґімназия потрібна.

У мене такий моральний і материяльний порядок з дїтьми, що наймаю станцию в містї, до неї додаю кухарку з села, свою мебіль, свою солому, і даю відразу найстаршому синови десять неостемпльованих блянкетів на мою місячну конґруу, щоб не оплачувати кождого місяця почтової пересилки. Решту віктуалів я їм пересилаю через мого піддячого разом з ріжними частями ґардероби, напаковуючи їх ріжними суррогатами як то робили наші батьки-попередники, котрі нас так хорошо і дешево виховали, а котрі навіть матнї одної части убраня не лишали порожною а заповняли єї солониною.

Розуміє ся, дїти відвожу до школи сам. Пригадую собі притім, як я, ще хлопцем, коли тілько подибав віз, напханий по самий беріг жидовою, рахував їх голосно та і насьміхав ся з них, — і тому я тепер соромлю ся їхати разом з цїлою моєю родиною на однім возї, що-б не подибати такого мудрого, як сам колись був, принаймаю другий віз, у християнина-сусїда, що менї був щось винен — відав чи не за похорон своєї мами — і родину красно розміщую на обох возах.

Своєю дорогою, що сей сусїд не завсїгди радо їде з моїми дїтьми в місто; єму се вже надоїло, бо щось чи не кілька лїт відробляє сей похорон, але якось не відмавляє менї. Прецїнь я єму роблю троха честь, що ось то він відвозить до шкіл паничів, що колись будуть також сьвящениками. І ручу головою за се, що мій сусїд коли тілько побачить колись котрого з моїх синів, все голосно розкаже всїм, що ось то він возив їх до шкіл.

Але не про се річ: а ходить про контрамас.

І сего року, як звичайно їду я з моїми дїточками в дві фіри. Набрав всячини, не забув і про околіт на сїнники, бо ви не знаєте, що в містї, що-б набити іно легко околотом оден сїнник, так мало 60 кр.; а тут треба аж пять сїнників. До міста не близько; треба було в містї переночувати, то-ж ми набрали і сїна і оброку на дві пари коний, бо нїмина не вдоволить ся склянкою пива та куснем недоїдженої курятини, якими то специялами я звичайно частував мого сусїда-фірмана. А сїна і оброку не докупиш ся в містї, а хоч купиш, то коневи якось так то живо мине ся, що на рано аж ребра до купи сходять ся. Ви не знаєте, що то кінь через ніч переїсть: кажуть що тілько, кілько баба через день переговорить. От вигадали люди міру!

Так в дві фіри, одні весело, другі з слезою на оцї, виїхали ми із Станьковець, та не довго дорвали ся повітового гостинця, що то єго недавно рада повітова вимуровала. Не дуже то я любив їздити тим гостинцем, бо на нїм вибоїв не було менше, як на „польскій“ дорозї, але хоч мости на нїм були якісь уцтиві, — а я дуже не люблю знову тих „польских“ мостів, бо то чо-

А чим же-ж ті сестри милосердя в Петербургскій ґубернії відмінні від наших сестер служебниць? Хиба тим, що тамті православні сестри служебниці, а наші унїятскі. А хто-ж боронить буковиньским православним сьвященикам подбати о свої сестри служебниці?

Ба, в тім вся ріжниця, що рускі унїятскі сьвященики хоч сяк-так, а дбають про нарід, придумують, як би єго ратувати з морального занепаду, а православні сьвященики разом зі своєю консисториєю і своїми редакторами все лиш нарікають на латинїзацию і т. п., і думають, що самим наріканем спасуть нарід і православіє. Лїниві, тупі консерватисти гадають, що коли нїчого позитивного для церкви не роблять, то вже тим самим ратують православіє. Годовані наші черцї на товстих посадах правдою і добром ближнього торгують для полїтики, одні для московщеня народу, другі для волощеня народу, а виховане під тираньским обухом Мораря духовеньство ще й по нинїшний день пазить тілько одного, аби хилити ся туди, куди вітер віє; єго же притуплену, заголомшену совість утихомирюють великі православні письмаки, почавши від бувших унїятів, а тепер православних, аж до Мошків та Гершків. Тимчасом нарід не то не поправляє ся морально, а дальше тупіє і байдужніє до всего, що сьвяте і благородне; своїм же житєм доказує, що не богато утїк від Індиян.

*

В „Зорі“ друкувало ся також оповідане з житя сестер служебниць п. з. „Зломані крила.“ Обговорючи се оповідане „Душпастир“ каже при кінци своєї оцїнки таке:

„Братя! Поляки мають около 300 захоронок у всхідній Галичинї. А ми рівнодушно маємо глядїти і на тих 5 чи 6, наших захоронок котрі здвигли-ми яко-тако до житя?! Для нас є конечність захоронки здвигати і то числені, і то скоро. Се — чи не горячійша річ, як прочі наші задачі церковно-народні. Промовляємо до серця деканів наших; — кождий бодай деканат без труду може і повинен завести в себе захоронку. На то великих коштів не треба, а л е с е р ц я в е л и к о г о т р е б а. Найблизші соборчики будуть мати вдячний предмет до обговореня і порішеня — завести руску захоронку в найвідповіднїйшім в деканатї місци. Хата і кусник огорода — отсе і буде захоронка. Служебниці на житє і одїж зароблять працею в поли, пранем церковної білизни, робленем цьвітів до церкви, направлянем старих риз церковних і т. и. А вжеж в деканатї знайде ся спосіб дістати одну хату і придбати огородець. Але серце мусимо мати горяче! І до дїла взяти ся горячо і сейчас і спільною роботою.“

Ми не можемо нашому духовеньству на Буковинї порадити що иньше, лиш те саме. Коли ми всї годимо ся на те (а мусимо годити ся!), що селянки можуть нам ублагороднити нарід, то даймо нагоду їм самим добре виховати ся, щоб і дїти свої знали виховувати та в сїльске індияньске житє внесли бодай початки людских і людяних поглядів.

Народне шкільництво в Чернівцях.

II.

(Дальше.)

В попереднім уступі ми перше обговорили оногдашне памятне засїданє черновецкої ради міскої, на котрім торжественно затверджено дотеперішний лад в міских народних школах, котрий так тяжко кривдить Русинів і Волохів. Ми подали там і наші замітки. Може они місцями й досадні, так сему не повинен нїхто дивувати ся, бо самі-ж Нїмцї кажуть, що auf einen groben Klotz gehört ein grober Keil. Як они собі заслужили, так нехай й висплять ся. Нема жадної причини, щоб ми завивали таке погане поступованє нїмецких радних міста в бавовну, покривали непотрібно сей кривдячий нас вчинок їх.

Але спитає ся неодин, чи справдї дїє ся в міских народних школах кривда Русинам і Волохам. Що-до волоских дїтий ми не маємо анї права анї охоти мішати ся, бо знаємо, що се найлїпше зроблять самі Волохи. Хочемо лише довести, що черновецким Русинам дїйсно дїє ся кривда. Найлїпше докажуть се числа. Як би случайно число руских дїтий було в порівнаню до загального числа учеників мале, дуже мале, то черновецкі Русини не могли би мати претенсиї, щоби для їх дїтий основано самостійну руску школу; хоч навіть і в такім разї повинно би увзглядняти ся матерну мову руских дїтий. Але се не дїє ся навіть тепер, коли число руских дїтий визначне. Ба, коли від записаних яко Нїмцїв відчислити bracia mojżeszowego wyznania, то покаже ся, що в народних школах в середмістю є найбільше руских дїтий.

Ми позбирали докладні статустичні дати з послїдного шкільного року 1896/97 і після них представляє ся річ так: В середміских хлопячих школах було:

В школї	разом	Нїмцїв враз з жидами	Русинів	Поляків	Волохів	Иньші
при улици Семигородскій	703	327	150	191	35	
при ул. краєвої палати	748	335	207	188	14	4
Мішана при ул. двірцевій	472	174	129	156	5	8
Православна школа	342	1	111(?)*	—	230(?)*	

З зіставленя сих даних ми бачимо, що на 2265 дїтий, котрі минувшого шкільного року ходили до народних шкіл, які ми маємо в середмістю, було Нїмцїв враз з жидами 837 (з того числа певно більше як 80% припадає на жидів), а Р у с и н і в 597. Спитаємо ся тепер: коли для 800 Нїмцїв і жидів місто удержує три школи —

*) До тих чисел ми додали знаки питаня, бо при звістній румунїзаторскій системі, яка панує в тій школї, певно число волоских дїтий збільшило ся лише коштом руских дїтий тим, що рускі дїти позаписувано яко Волохів.

ловіка підкине, коли на него в'їзджаєш, і коли з него з'їзджаєш, аж у внутрі заболить. Притім кождого разу дишель коня так штуркне попід бороду, що біднаґ конина аж скривить ся. А ще й небезпечно на тих мостах, бо я майже не бачив моста без дїри, або хоч такого, на котрім дилї неприбиті до платов, не підскакували би на всї боки. Нераз волїв я пішки такий міст перейти, нїж переїзджати. А на повітовім то знову інакше: чоловік і не чує, що міст під ним, бо мурований. Тілько лихо з ним таке, що на нїм дві рогачки; на однїй беруть по 4, а на другій по 8 кр. — А польскою дорогою нема анї одної рогачки, аж до самого міста, іно копиткова по 2 кр. від коня.

Але мій Филип мудрагель не аби який! Ще було так з кільометер до рогачки, а вже єї було видко, стає мій сусїд; розуміє ся, стаю і я.

— А що, еґомосць! чи на рогачку, чи минути? — питає він мене.

— Або я знаю?! — кажу я! — Якась дорога тряска по тім гостинци! А як ви, дїточки, думаєте? — питаю я знову дїтий.

— На польску, на польску! — відозвало ся кілька голосів нараз. — Там лїс! підемо трока пішки,—кричить найменьший мій Грицунь.

— Тай поля і села: не така нудна дорога — каже Федунь.

— Та і пороху такого нема, — відозвала ся зпід воальки Мільця.

— Гм! — докинув сусїд-візник — тай рогачки не треба платити!

На такі арґументи менї конечно випало згодити с я на польску дорогу. Мало що накладало ся, іно з пів милї, справдї мине ся, і остане ся в кишени пару крейцарів. А що то було рано, не під ніч, то-ж я не мав такого великого страху перед польскими мостами.

— Ну! їдьмо вісьта, — кажу я до сусїда, і ми з'їхали з гостинця.

Аж лекше стало на польскій дорозї. Якось так мягко, якби чоловік сидїв на бричцї пана колятора. Їдемо веселі всї та ганимо їзду гостинцем за єго тряскість та камінні ями, котрі засипають часами товченим камінем на се, щоб єго вози поростягали скрізь по цїлім гостинци, так що кінь і сьвіжо окований мусить через те підбити ся.

Минули ми одно село, та підїхали до другого. Під самим селом стояло два люда, але менї байдуже про них. Переїзджаємо по про них, аж они підскакують до мого сусїда та кричать: Гов!

Сусїд став; став і я. — Що такого? — питаю. А они кажуть: — Скидати солому! — Чого? на що? питаю розгнїваний. Оден з них зняв капелюх, бо пізнав мене, що я сьвященик, та каже: — Прошу еґомосця, не поможе! мусить скидати ся солома, бо контрамас. Ми ту стоїмо на вартї та нам приказали нїкого з соломою не перепускати, бо контрамас. Злиднї би їх побили що нас тут поставили; чоловік за той час звязав би був гречку, а ту стій, нюхай порох, та дери з возів солому, та ще наслухай ся лайки, бо нїхто доброохотно не хоче соломи викидати.

Що я напросив ся їх, що не нагнївав ся і налаяв, та все то нїчо не помагало. Повикидали і мої околоти на сїнники і всю солому, яка була в сидженю, і так нас пустили.

Пустили ся ми дальше, та така менї біда що страх: нї на чім сїсти, нї пообтикати горщків, з маслом, смальцем, медом і сметаною що жінка була зготовила для дїтий; кожде з нас містило ся то на долївцї воза, то на полудрабках і держало в руках якийсь горнець, щоб не ростовчи єго. Бачу я, що так далеко не заїдемо і без шкоди не обійде ся, і кажу в тім таки селї стати, купую солому на сидженя, опакованя; та і околїт на сїники, бо все на селї таньше як у містї. Ледво по довгім розпитуваню за соломою і по добрім опакованю, що заняло нам дві години часу, рушили ми в дорогу. Конї тимчасом випочали, біжуть жваво і минають живо те село.

Виїзджаємо за село, аж тут знову двох чоловіків іде проти нас та кричать: Гов!

— Що таке? — питаю. — Скидати солому, бо контрамас! кажуть. І не питаючи, чи ми на се позволимо, чи нї, взяли витягати солому та викидати на дорогу, на котрій видко було вигоріле огниско, де палили викидану солому.

Господи Боже! що менї робити? — зойкнув я. І мою солому забрали менї, і куплену також, і прийде ся на голім возї їхати до міста: а горшки пійдуть марно. Прошу я їх, благаю, анї собі говорити не дадуть. Ледво дали ся упросити, колим їм ткнув в руку по шістцї, що менї не викидали сидженя, а околоти такой викинули.

Нещастє, тай годї! Їдемо дальше, а я клену такий порядок всякими лайками, яких би і нїякий москаль не видумав. До міста ще добра миля, і треба минати ще одно село; їдемо до него зі страхом; а нуж і там контрамас!? Але годї; до гостинця дуже далеко, як би хотїв до него навернути. Доїзджаю до села, та я казав поволи їхати. Під самим селом сходять ся три дороги; на лїво йде дорога до гостинця, на право кудись на пасовиско, а просто — в село. На тім роздорожу стоїть патик, на патику дощинка в поперек прибита а на нїй виписано вуглем кошлявими буквами в урядовій мові:

„Kontumacia zaraza pysoczna i racicowa!“

Я вже не застановляв ся дальше, бо в тій самій хвилї побачив, як до нас почали з села бігти двох людий, та живо крикнув до сусїда:—

і то дві 6-клясові, а одну 4-клясову — чи не вимагає елементарна справедливість, щоби для 600 руских дітий основати хоч одну самостійну народну школу? Певно, що так; але німецкі радні нашого міста не хотять того бачити, бо їм не приходить ані на гадку, щоби уступити зі свого протизаконного пановання над не-німецкими народностями хоч би лише крихітку.

Нам лучало ся про се говорити з визначнійшими проводирами буковиньских християньских і нехристияньских Німців і у всїх них ми стрічали заміт, що прецїнь не всї 600 руских дітий вступить до чисто-руской народної школи. Чому би се не мало наступити, ми не знаємо; але припустїм, що з тих 600 руских дітий — в новім шкільнім роцї є їх, оскілько ми доси могли зрахувати, около 700! — сто остане в німецких школах, то все таки лишає ся поважне число 500 руских дітий, що учащали би до руской народної школи. А возьмім навіть такий випадок, що лише 400 руских дітий записала би ся до руской школи, — чи для такого числа руских дітий не повинна бути осібна руска народна школа? Нїхто не відважить ся відповісти на се питанє „нї,“ навіть найзавзятїйший Німець нї. Се бачили цїлком добре німецкі посли до буковиньского сойму і вже три рази голосували за резолюциєю, в котрій взиває ся правительство, аби в відповідній дорозї постарало ся о заснованє самостійної руской народної школи в Чернівцях. Голосували за тою резолюциєю навіть посли з Чернівців Кохановский і др. Ротт; але се не перешкаджало послїдному на оногдашнім засїданю міскої ради голосувати за ворожим Русином внесенем маґістарату, а мабуть і п. Кохановский — хоч він Поляк — був би так само голосував, як би не те, що яко бурмістр не мав права голосувати.

Чому оно так? чому Німцї не хотять допустити до справедливости? Ми вже вказали на одиноку причину: на німецкий шовінїзм. Тепер мають Німцї в міскій радї більшість і тому хотять усталити раз на все ґерманїзацийну систему в міских школах; а коли їм представить ся ту крайну несправедливість, они з емфазою кличуть: „що? ми удержуємо місто, ми будуємо школи на те, аби иньші виховували собі наших ворогів?! Нї, ми не допустимо до сего.“ Sic volo, sic jubeo — і кожде змаганє Русинів вбиває ся. Одно щастє при тім всїм, а то: що заступники Русинів не забувають упоминати ся о свої права і що є ще висші інстанциї, котрі можуть місто присилувати до того, аби оно не кривдило руских дітий і оснувало руску народну школу своїм коштом.

Так як львівским Русинам у 80-их роках приходило тяжко бороти ся з польско-шовінїстичною львівскою радою міскою, так тепер черновецкі Русини мусять бороти ся против ґерманїзаторскої черновецкої ради міскої. Коли львівским Русинам принесла та борба бажаний успіх, то не може бути сумнїву, що й черновецким Русинам оно вдасть ся, тим більше, що в нас услівя ще лїпші і користнїйші, як у Львові. Тому то нас оногдашне рішенє черновецкої міскої ради зовсїм не пригнобило, а що найбільше обурило.

(Конець буде).

Іване вісьта до гостинця! а живо, бо знову біжить контрамас.

Ми живо скрутили на дорогу до гостинця і, наложивши дороги на добру милю, виїхали на повітовий гостинець в сам раз перед рогачкою. Охотно заплатив я рогачку за обі фіри, вдоволений, що сиджу на соломі, а то були би і решту викинули.

На рогачцї я питаю жида: — Чи на гостинци є також контрамас?

— Ни?! се-б то зараза на худобу? Нї. На гостинци не вільно соломи викидати — відказав жид.

От ми ледво на вечер заїхали до міста. Наложили пів милї дороги, що з'їхали з гостинця, а цїлу милю, щоб видістати ся знову до него, втратили дві години часу на купно соломи, втратили свою і купну солому і наїли ся страху і невигоди що не міра.

В містї я подибав ц. к. ветеринаря і питаю его, на що то викидають солому, коли переїзджає ся через село?

— Ну? а якже-ж? прецїнь зараза на худобу найскорше з пашою розносить ся! Є в селї зараза, то живо з пашою і сюди занесли би еї — каже менї він.

— А на що-ж скидають солому, коли з нею їде ся в заражене вже село? — питаю дальше.

— Такий є припис! — сказав менї переконуючим тоном пан ветеринар.

Я махнув рукою та пішов на торговицю, щоб купити околоти дітям на сїнники.

Ю. Варчин.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 1. жовтня 1897.

Здоровлє Є. Ем. кардинала Сильвестра Сембратовича поліпшило ся вже настілько, що лїкарі позваляють хорому вставати на короткий час з ліжка.

Іменованє при бук. судї. Судовими ад'юнктами стали авскультанти: др. Соломон Вайсельберґер з Чернівців для Садаґури; др. Генрик Сервішер і др. Теофіл Жуковский з Чернівців для Радівців; др. Сидір Ґольд з Чернівців для Сторожинців; Константин Цента з Кіцманя для Серету; др. Антін Винницкий з Чернівців для Кіцманя; др. Ахіль Рапапорт, др. Орест Кисилиця з Чернівців і Дмитро Тушиньский з Сольки для Кімполюнґа; Гонорій Аннюк і др. Еміль Реґіюс з Чернівців для Вижницї.

Іменованя при черновецких народних школах. На вчерашнім засїданю міскої ради іменовано учителями при 6-кл. школї при ул. палати краєвої Фердинанда Гоппа і Мойсея Льорбера, мол. учителем при 6-кл. школї при ул. семигородскій Норберта Гальперна, молодшим учнтелем при 4-кл. школї при ул. двірцевій Івана Вільгельма, а мол. учителем на передмістю Клокічцї Евгенія Бекула. — При висшій дївочій школї при ул. палати краєвої іменовано учительками Герміну Мановарду і Стефанїю Веллес, а мол. учительками Софію Ґвяздоморску і Марию Гефлїх. Сї іменованя предложено кр. радї шкільній до потвердженя.

З акад. тов. „Союз.“ На загальних зборах, які відбули ся минувшої середи, вибрано новий видїл. Головою товариства став правник Олександер Калмуцкий, заступником голови правник Александер Кобиляньский, першим секретарем прав. Іван Ганкевич, другим секретарем прав. Михайло Івашко, касиєром прав. Михайло Догомиля, бібліотекарем прав. Володимир Кобиляньский, контрольором слух. філ. Ілаш Федорович, господарем прав. Олександер Попович, а членом видїлу без функциї слух. філ. Никола Ісопенко. Заступниками видїлових вибрано слух. філ. Аґенора Артимовича, прав. Николу Бояловского і канд. філ. Ореста Гандяка.

Акция опозицийних руских послів. Три опозицийні рускі посли, о. Танячкевич, др. Яросевич і др. Окуневский були оногди на авдиенциї у мінїстра судівництва ґр. Ґляйспаха в справі засуджених в повиборчих процесах. Мінїстер обіцяв їм, що розгляне справу уласкавленя, і порадив, щоби засуджені вносили ґреміяльні петециї до мінїстерства судівництва, подаючи в них подробицї з приватного житя кождого із засуджених, а також обставили, лагодячі вину.

Товариство лїкарів на Буковинї відбуде завтра вечером о 7-ій год. засїданє, на котрім обговорить ся справу обсиланя з'їзду австрийских лїкарів у Відни і між иньшими також справу вандрівки до Дорни.

Молодоческі мужі довіря відбули в понедїлок, в день сьв. Вячеслава, збори в Празї. На зборах явило ся 62 послів і около 40 відпоручників з околиць Праги; всїх участників було 187. П. Герольд здавав справу з полїтичного положеня і переговорів, ведених з правительством. Положенє є тепер для Чехів користнїйше, нїж було коли небудь. Коли би не поєдинок ґр. Баденїого, то мало в суботу прийти до порозуміня. Поєдинок буде може мати той добрий наслїдок, що ґр. Баденї більше зблизить ся до правицї і пристане на еї жаданя. Бесїдник має надію, що незадовго таки прийде до конференциї з ґр. Баденїм, і що сей схоче попирати слушні жаданя Чехів. Вкінци принято резолюцию такого змісту: 1) Сторонництво вольнодумне (молодоческе) стоїть при постановах нїмбурґских і поручає своїм послам рішучо простувати до заспокоєня ческих жадань державно-правних, національних, полїтичних і социяльних; 2) сторонництво похваляє приступленє ческих послів до правицї на підставі проґрами, виложеної в адресї більшости, і їх солїдарне поведенє в цїли переведеня тої проґрами, а особливо автономії країв і рівноправности язикової всїх народів австрийских; 3) з уваги на теперішнє положенє полїтичне і напасти нїмецкої обструкциї на цїлість і єдність ческого королївства, на права ческого народу і національних меньшостий, лишає сторонництво ческим послам волю в тій борбі в тім переконаню, що они не спустять з ока жадань ческої проґрами і своє поведенє та становиско до правительства уладять в згодї з інтересами народу після того, чи правительство ґр. Баденїого окаже ся готовим заспокоїти жаданя Чехів і чи схоче правити в дусї національної справедливости і автономії; 4) сторонництво застерігає собі право рішаючого голосу на випадок засадничої зміни в дотеперішній тактицї ческих послів до ради державної і до сойму.

Дивний припадок. Недавно ми доносили, що коло Мамаївців недалеко Чернівців переїхав поспішний поїзд зелїзничий старенького жида. Зарядженє слїдство виказало, що машиніст на тім нещастю не винен. Але якось то дивно виглядає, що той сам поїзд і той сам машиніст того самого дня переїхав недалеко Чернівців коло стациї Фолькс'ґартен 5-лїтну дитину, а коло стациї Молодієва старшу селянку. Чи справдї то лише припадок?

Незвичайно сильний циклон навістив сими днями околицю міста Бріндізі. Про се нещастє доносять з Риму: Надходять страшні подробицї о спустошенях в повітї бріндізскім. Недалеко місцевости Сави є збурених 20 домів, богато осіб убитих, а 50 ранених. В Орії збурений зелїзничий дворець; начальника стациї не можна було віднайти, а цїла его родина і цїлий персонал стациї погибли. Семинария, середновічний замок і шпиталь ушкоджений, 30 домів напів розвалених, 20 осіб убитих, 27 покалїчених, цїла околиця знищена. В Лятияно начислено 16 убитих, 5 тяжко і кільканайцять легко ранених.

Жидівский спосіб В Станїславові на ярмарку продавав селянин корову. Кількох жидів нараз стали еї торгувати і остаточно один з них згодив ся на квоту 65 зр. Виплативши селянинови гроші, домагав ся від него ще й ланцуха, що на нїм корова була привязана. Селянин обурив ся на се і до провадженя корови відступив жидови посторонок. Жид однакож на то не згодив ся, прикликав на поміч ще кількох жидів і розпочав з хлопом шарпанину, серед котрої селянинови щезли гроші з кишенї. Селянин прикликав полїцию і поскаржив ся на жидів, котрі лише по то, здаєсь, домагали ся ланцуха, щоби тим лекше відобрати собі гроші, а взяти корову. Але полїция замісць жидів зревідувати і приарештувати, відіслала бідного селянина на скаргу до суду. Така у нас справедливість! Селянин вернув з ярмарку без корови і без гроший.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 1-го жовтня 1897 року.

Віденъ. *(4-те засїданє ради державної)* Серед невмовкаючих оплесків дано президентови Катрайнови повномочіє, щоби в день іме-

нин цісаря висказав монархови чувства придности парляменту. Відтак відчитано предложеня з нагоди елементарних нещасть. Відчитано цілий ряд пильних внесень, між иньшими пос. Барвіньского в справі заобезпеченя вдів і сиріт по руско-католицких і гр. пр. сьвящениках; пос. Танячкевича на внесенє закону о народностях, пос. Штравхера на засноване самостійної дирекциї зелізниць в Чернівцях; християньскі социяли зажадали внесеня против піяньства. -- Засїданє відбуло ся цїлком спокійно.

Відень. *(5-те засїданє ради державної).* Нинї предложено радї державній прелїмінар буджету на 1898 рік. Загальні жаданя буджету виносьть 715,920.827 зр.; на се є покрите в сумі 719,600.280 зр.. отже падвишка є о 3,979.455 зр., більше о 3,963.017 зр. як торік. Притім уже увзгляднено можливі більші видадки на спільні державні цїли. Загальні жаданя буджету висші від торічних о 26.776, 126 зр., але за те і доходу на сей рік числить ся більше о 30.745,143 зр. З того на посередні податки припадає 8.762,900 зр., на цла о 4.122,334 на безпосередні податки припадає о 9.234.266 зр. більше з льотериї менше о 349.000, з державник зелїзниць о 4,562.280. зр. більше. Прелїмінар інвестиций на 1898 рік вимагає netto 217,655.730 зр. (о 2,303.540 зр. більше, як торік). Між позициями інвестиций важнїйші: будови касарень для оборони краєвої в Дальматиї і Галичинї, на нові зелїзницї також тамже (6,808.000 зр.), на дороги перша рата 3,408.300 з цїлої суми 10,220.000 зр.

Мінїстер скарбу обговорює у своїм докладї підвисшенє позвций поодиноких мінїстерств; мінїстерство справ внутрішних потребує більшого кредиту для переведеня нового закона о споживних товарах, на приготовленя до заведеня примусового обезпеченя від огню, на поміч для елемантарно пошкодованих і т. п. На підвисшенє видатків мінїстерства просьвіти палата певно згодить ся. Мінїстер говорить дальше.

Будапешт. Румуньска королївска пара відїхала вчера $^1/_2$ 10 години вечером.

Мадрит. Цїлий кабінет подав ся в димісию.

РУСКА ДРУКАРНЯ

в Чернівцях,

(улиця Петровича число 4)

має готові отсї

друксорти шкільні

як найлїпше виконані, й по найдешевших цїнах:

Classenbuch — Wochenbuch — Gestionsprotokoll — Inspectionsbericht, — Jahresausweis — Lehrerkataster — Schulkataster — Schulversäumnisausweis — Quartalausweis — Schulnachrichten і Повідомленя шкільні.

Є також оправлені діловодчі протоколи та окладнки до катальоґів і тижневників.

Замовленя з провінциї виконують ся відворотною почтою.

Поручаємо

Новозаложену руску торговлю

ІГНАТІЯ ВЛАСЮКА

в Чернівцях, улиця паньска ч. 35.

У **Власюка** дістанете всї товари, які потребує Ваш дім: житну, пшеничну і кукурудзяну муку, риж, крупи, хлїб, булки і дріждж. Цукор, каву і чай. **До церкви сьвічи, великі і малі; віск і кадило.** — Дістанете крохмаль, мило і фарбку. Перець, гвоздики, цинамон, имбір, шафран і бобки. Оселедцї, москалї, оливу і оцет. Вино, горівку і рум. Чоколяду, цукорки, медівники і проче і пр.

У Власюка є **комната до снїдань**, сьвіжі і здорові перекуски і не фальшовані напитки.

Маємо надїю, що всї Русини що купують у Чернівцях товар не підуть більше нї до жида нї до нїмця лиш до Русина Власюка. Свій свому повинен помагати.

Як не хочете, щоби Вас обшахрували на цїнї, вазї і товарі, як хочете добре і дешево купити, ідїть до Торговлї **Ігнатія Власюка!**

Памятайте на Народний Дім

в Чернівцях!

„Днїстер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові в домі „Просьвіти“ Ринок 10.

перше і одиноке руске товариство асекурацийне, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Днїстер розпочав пятий рік своєї дїяльности. Фонди „Днїстра“ після заключень рахункових з днем 31го- трудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 40 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди лїквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х лїтах виплатив „Днїстер“ 1176 відшкодовань в сумі **309.147 зр. 69 кр.**

На житє можна обезпечати ся **через „Днїстер“** після **всїх можливих** комбінаций **в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає як найкористнїйші услівя і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Зголошеня о удїленє **аґенциї** в місцевостях, де „Днїстер“ не є заступлений, приймають ся.

ПОЇЗДИ ЗЕЛЇЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-европейского.

відходять з **Чернівців**

до Неполоківцїв, Снятина, Львова, Відня	[819]	8*54	12*32	[404]	10*25
до Глїбоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	[1148]	3*51	8*32	—	6*35
до Садаґури, Бояна, Новоселицї	645	430	—	—	—
з Глїбоки					
до Карапчева, Сторожинця, Бергомету, Межибродів	814	535	—	—	—
Перший поїзд іде на шляху Бергомет, Межиброди від 1-до марта до 3-го вересня що вівтірка і пятницї.					
з Гадікфальви					
до Радівцїв . . .	610	1003	228	612	805
з Гатни					
до Качики, Іурагумори, Вами і Кімполюнґу . .	1010	201	—	—	—
з Іцкан					
до Сучави	327	630	1009	216	718
з Вами					
до Рус-Молдавицї . . .	346	647	913	1132	250
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на стациях Вама, Драґоша і обох Молдавицях.					
з Карапчева					
до Чудина н. С.	854	1007	615	—	—
Перший поїзд іде що понедїлка, другий з винятком понедїлка, нїчний кождої днини.					

приходять до **Чернівців**

з Відня, Львова, Снятина, Неполоківцїв. . . .	[1128]	3*20	7*57	[811]	6*10
з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глїбокої	—	8*09	12*12	[350]	10*00
з Новоселицї, Бояна, Садаґури	—	1113	950	—	—
до Глїбоки					
з Межибродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчева	635	1037	800	—	—
Перший поїзд іде на шляху Бергомет Карапчів тілько в понедїлок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межиброди тілько від 1. липня до 31. вересня що понедїлка і четверга; третий поїзд не іде в понедїлок.					
до Гадікфальви					
з Радівцїв	542	855	115	550	747
до Гатни					
з Кімполюнґу, Вами, Ґурагумори, Качики	1258	625	—	—	—
до Іцкан					
зі Сучави	442	842	130	630	837
до Вами					
з Рус-Молдавицї. .	842	1259	204	322	545	905
Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на стациях Вамі, Драґоші і обох Молдавицях.					
до Карапчева					
з Чудина н. С.	555	555	—	—	—
Перший поїзд їде що понедїлка, другий з винятком понедїлка.					

[ ] поїзди поспішні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно европейский іде о 46 мінут пізнїйше від черновецкого часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано і зазначає ся підчеркненем мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

BIBLIOTEKA UNIWERS. KUL